

danske forskere uden frihed

DANSK LOVGIVNING ER BLANDT de dårligste i Europa, når det gælder beskyttelse af akademisk frihed. Forskere på danske universiteter har meget ringe sikkerhed for indflydelse, forskningsfrihed, ytringsfrihed eller tryghed i ansættelsen. Det viser ny britisk undersøgelse.

af Lisbeth Ammitzbøll · la@dm.dk foto: Scanpix

DM overvejer klage

DM overvejer nu at klage over den danske regering til UNESCO.

Danmark var et af mange lande, der i 1997 stemte for UNESCO's anbefalinger til beskyttelse af akademisk frihed.

Nu viser en undersøgelse fra University of Lincoln, at den danske regering ikke lever op til de 10 år gamle anbefalinger. Dansk lovgivning giver dårlig eller ingen beskyttelse til universiteternes ansatte, når det gælder indflydelse, forskningsfrihed, ytringsfrihed og tryghed i ansættelsen.

Den britiske undersøgelse dækker 23 EU-lande og placerer Danmark på plads nummer 21. Danmark får jævne eller dårlige karakterer på fem ud fem centrale anbefalinger fra UNESCO.

Derfor overvejer man i DM, der organiserer 4.300 danske universitetslærere, at klage til UNESCO over skiftende danske regeringsbrud på anbefalingerne.

Australske universitetslærere har tidligere indgivet en klage over den netop afsatte australske regering for ikke at leve op til UNESCO's anbefalinger om beskyttelse af akademisk frihed.

Danmark er havnet på plads nummer 21 ud af 23 i en ny undersøgelse af universitetsforskernes frihed i europæiske lande.

Især forskernes ringe indflydelse på egne arbejdsvilkår trækker Danmarks placering ned. Det samme gør den ringe grad af tryghed i ansættelsen på danske universiteter.

Undersøgelsen er foretaget af Centre for Educational Research and Development på University of Lincoln i England.

I toppen af listen ligger Finland fulgt af Slovenien, Tjekkiet og Ungarn. I bunden ligger England.

DM's formand, Ingrid Stage, er ked af Danmarks dårlige placering, men hun er ikke overrasket.

“Undersøgelsens resultat svarer desværre meget godt til de meldinger, vi får fra universiteternes tillidsfolk og øvrige medarbejdere. Medarbejdernes indflydelse i de akademiske råd er mange steder skåret ned til det rene ingenting. Danske universiteter er i dag organiseret i hierarkier, der levner meget lidt plads til frihed og medindflydelse for universiteternes ansatte”, siger Ingrid Stage.

Danmark skraber bunden

Den nye undersøgelse af europæiske forskeres frihed gennemgår forfatninger og lovgivning i 23 EU-lande. Dermed kortlægger det britiske forskningscenter det formelle råderum for europæiske universiteters ansatte.

Det gælder for eksempel lovmæssig beskyttelse af universiteters autonomi, og det gælder ansættelsesvilkår for ledelse og medarbejdere.

Område for område samler undersøgelsen brikker til et samlet billede af forskernes ytringsfrihed, omfanget af akademisk frihed og deres indflydelse på egne arbejdsvilkår.

På samtlige punkter scorer Danmark lavt eller middel.

Især på områder som medarbejdernes garanti for medbestemmelse og for tryghed i ansættelsen skraber dansk lovgivning bunden.

For eksempel har lande som Tjekkiet, Irland, Letland, Polen, Slovakiet, Slovenien og Spanien en lovgivning, der eksplicit og detaljeret beskytter akademisk frihed i forskning og undervisning.

For eksempel har universiteter i 13 ud af 23 EU-lande en styrelseslov, der i høj grad sikrer medarbejdernes repræsentation i råd og udvalg og giver forskerne reel indflydelse på ledelsens beslutninger.

For eksempel er et valg af ny rektor i 21 ud af 23 lande en proces, hvor universitetets akademiske medarbejdere er sikret en væsentlig stemme. Kun i England og Danmark kan valget af rektor foregå helt uden hensyn til medarbejdernes ønsker.

“Det manglende demokrati i valget af rektor er blot et enkelt punkt, hvor forskerens indflydelse på egne arbejdsvilkår er blevet markant ringere gennem de senere år. Danske politikere er gået meget langt i forhold til at indskrænke universitetsansattes frihed og skabe meget dårlige arbejdsforhold”, påpeger DM-formand Ingrid Stage.

Ufrihed giver underskud

Ufrihed koster dyrt. Derfor er den ikke blot forskernes problem.

EU-landenes politikere har gentagne gange kædet akademisk frihed sammen med landenes mulighed for økonomisk vækst og udvikling.

Dokumenter, erklæringer og resolutioner påpeger med skiftende ordlyd det samme: Mangel på akademisk frihed vil ramme forskernes evne til at skabe resultater, og den vil hæmme forskernes mobilitet. Mangel på

Langt de fleste europæiske lande har valgt at beskytte universitetsansattes akademiske frihed. Danmark er tæt på bunden i en britisk undersøgelse over forskeres frihedsgrader.

akademisk frihed vil i sidste ende gøre det endnu vanskeligere for EU-lande at klare sig i konkurrencen med USA og med de asiatiske tigerøkonomier.

10 års nedtur

Frihed og økonomi er også tvillinger i en række anbefalinger fra UNESCO fra 1997 om beskyttelse af frihed, demokrati og medindflydelse.

UNESCO's anbefalinger blev af den danske regering opfattet som specielt rettet mod ulande, men også den danske regering stemte for anbefalingerne om beskyttelse af akademisk frihed. UNESCO's anbefalinger blev vedtaget i enighed.

Undersøgelsen fra University of Lincoln bruger netop UNESCO's anbefalinger til sin måling af akademisk frihed på EU-landenes universiteter.

Ifølge DM's formand er det nu på høje tid, at den danske regering tager UNESCO's anbefalinger alvorligt.

“Skiftende danske regeringer har siddet anbefalingerne overhørig. Man vil gerne lytte til OECD, men ikke til UNESCO. I de 10 år, der er gået, siden anbefalingerne blev vedtaget, er det kun gået den forkerte vej med akademisk frihed og demokrati på de danske universiteter”, siger Ingrid Stage.

Akademisk frihed i Europa

Finske universiteter lever bedst op til UNESCO's anbefalinger om akademisk frihed. En undersøgelse fra University of Lincoln har kortlagt frihedsgrader for universitetsansatte i EU.

1. Finland
2. Slovenien
3. Tjekkiet
4. Ungarn
5. Spanien
6. Letland
7. Litauen
8. Slovakiet
9. Polen
10. Østrig
11. Frankrig
12. Portugal
13. Italien
14. Estland
15. Grækenland
16. Tyskland
17. Irland
18. Luxembourg
19. Sverige
20. Malta
21. DANMARK
22. Holland
23. England